

90^{yil}
TDIU

FAHRE

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

FALSAFA

Darslik

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan darslik sifatida tavsiya etilgan

TOSHKENT – 2021

UO‘K: 1
KBK 87ya73
S 56

I.Saifnazarov, A.Muxtarov, T.Sultanov, N.Nazarov, N.Raximbabayeva, X.Doniyorov, F.Usmonov. Falsafa. Darslik. – T.: « Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2021 – 424 b.

ISBN 978-9943-7629-5-4

Falsafa darsligi davlat ta’lim standartlarida berilgan talablar asosida tayyorlangan. Darslik tarkibiga falsafa tarixi, ontologiya, gnoseologiya, antropologiya, ijtimoiy falsafa masalalari kiritilgan. Avvalgi “Falsafa” adabiyotlaridan farqi, unda falsafa fani iqtisod bilan bog‘lab yoritilgan. Din falsafasi, O‘zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashishning iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari berilgan. Darslik falsafa bilan qiziquvchi barcha kitobxonlar, o‘qituvchilar va iqtisodiy yo‘nalishdagi talaba-yoshlarga mo‘ljallangan.

UO‘K: 1
KBK 87ya73

F.f.d., prof. I.Saifnazarovning umumiy tahriri ostida

Taqrizchilar:

B.To‘ychiyev – f.f.d., professor;

B.Aliyev – f.f.d., professor.

ISBN 978-9943-7629-5-4

© «INNOVATSION RIVOJLANISH NASHRIYOT-MATBAA UYI», 2021.

KIRISH

“Falsafa” fani insoniyat tarixidagi eng qadimiy ilmlardan biri bo‘lib, olam va uning yashashi, rivojlanishi va taraqqiyoti, hayot va inson, umrning mohiyati, borliq va yo‘qlik kabi ko‘plab muammolar haqida bahs yuritadi. Falsafa dunyoqarashning umumlashgan tizimini yaratish va unda inson o‘rnini ko‘rsatishga qaratilgan fandır, u insonning dunyoga bo‘lgan bilish, ijtimoiy-siyosiy, axloqiy, diniy, estetik va boshqa munosabatlarini shakllantirishga ko‘maklashadi.

Ushbu fan metodologik ahamiyatga ega bo‘lganligi sababli, uning mohiyatini o‘rganish jarayonida talabalarda boshqa fanlardan olgan bilimlarini umumlashtirish, o‘zining falsafiy mushohada qilish qobiliyatini rivojlantirish, olam haqida yaxlit tasavvur hosil qilish va umumiy madaniy darajasini yuksaltirish imkoniyati paydo bo‘ladi.

Falsafa fanining maqsadi – yoshlarni zamonaviy fan yutuqlariga asoslangan falsafiy bilimlar bilan qurollantirish hamda ularda o‘z-o‘zini anglash, falsafiy mushohada qilish va to‘g‘ri fikrlash mahorati, ko‘nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.

Fanning asosiy vazifalari – tabiat, jamiyat va inson tafakkurining rivojlanishiga oid falsafiy bilimlar, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayotdagi o‘rni va ahamiyatini ochib berishdan;

– falsafa rivojlanishining asosiy bosqichlari va yo‘nalishlari, dinning kelib chiqishi va uning funksiyalari, tabiat va jamiyat borlig‘i hamda korrupsiyaga qarshi kurashishning zamonaviy mexanizmlari to‘g‘risida tasavvurlarini shakllantirishdan;

– jamiyat hayotidagi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarga falsafiy tafakkur va shaxsiy-tahliliy tanqid nuqtayi nazaridan yondashish, o‘z-o‘zini ma’naviy-axloqiy, estetik tarbiyalash tuyg‘ularini hosil qilishdan;

– xalqimiz ma’naviy merosini asrash va yanada yuksaltirish, yoshlarning falsafiy tafakkurini shakllantirish, ular ongini turli zararli g‘oyalardan saqlash, ularni zamonaviy falsafiy bilimlar bilan qurollantirishdan;

– yoshlarda jamiyatning keng ko‘lamli yangilanish jarayonida faol ishtirok etish hissini tarbiyalashdan iborat.

MUNDARIJA

Kirish.....	3
1. Falsafa: uning predmeti, mazmuni. Falsafa va iqtisod	6
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	32
Testlar.....	32
Esse mavzulari.....	33
Adabiyotlar ro‘yxati.....	34
2. Falsafiy tafakkur bosqichlari: Sharq va g‘arb falsafasi.....	35
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	74
Testlar.....	75
Esse mavzulari.....	76
Adabiyotlar ro‘yxati.....	76
3. Falsafada ontologiya va gnoseologiya. Falsafa kategoriyalari va qonunlari.....	78
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	95
Testlar.....	96
Esse mavzulari.....	97
Adabiyotlar ro‘yxati.....	97
4. Falsafada mantiqning roli.....	98
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	112
Testlar.....	113
Esse mavzulari.....	114
Adabiyotlar ro‘yxati.....	114
5. Pragmatizm-tadbirkorlik falsafasi sifatida.....	116
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	131
Testlar.....	132
Esse mavzulari.....	133
Adabiyotlar ro‘yxati.....	133
6. Falsafiy antropologiya (inson falsafasi). Falsafada “Homo Economicus”(iqtisodiy inson) tushunchasi.....	135
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	152
Testlar.....	153
Esse mavzulari.....	154
Adabiyotlar ro‘yxati.....	154
7. Jamiyat va oila falsafasi.....	156
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	181
Testlar.....	181
Esse mavzulari.....	182

Adabiyotlar ro'yxati.....	183
8. Din falsafasi. O'zbekistonda davlatning din va diniy tashkilotlar bilan munosabati.....	184
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	239
Testlar.....	239
Esse mavzulari.....	240
Adabiyotlar ro'yxati.....	241
9. Islom ta'limoti asoslari. Islomdagi mazhablar va yo'nalishlar	242
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	285
Testlar.....	285
Esse mavzulari.....	286
Adabiyotlar ro'yxati.....	287
10. Missionerlik va prozelitizm, diniy ekstremizm va terrorizm: mafkura va amaliyot, ularga qarshi kurash strategiyasi.....	288
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	334
Testlar.....	334
Esse mavzulari.....	336
Adabiyotlar ro'yxati.....	336
11. Diniy tolerantlik madaniyati, uning jamiyat rivojida ahamiyati. Kibermakonda din omili.....	338
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	374
Testlar.....	374
Esse mavzulari.....	376
Adabiyotlar ro'yxati.....	376
12. Korrupsiya – global muammo sifatida. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashishning iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy - huquqiy mexanizmlari.....	378
Nazorat va muhokama uchun savollar.....	397
Testlar.....	397
Esse mavzulari.....	399
Adabiyotlar ro'yxati.....	400
Izohli lug'at.....	401

**I.SAIFNAZAROV, A.MUXTAROV, T.SULTANOV,
N.NAZAROV, N.RAXIMBABAYEVA, X.DONIYOROV,
F.USMONOV**

FALSAFA

**Toshkent – «INNOVATSION RIVOJLANISH
NASHRIYOT-MATBAA UYI» – 2021**

**Muharrir: N.Ibragimova
Tex. muharrir: M.Tursunov
Musavvir: A.Shushunov
Musahhah: L.Ibragimov
Kompyuterda
sahifalovchi: M.Zoyirova**

**E-mail: nashr2019@inbox.ru Tel: +998999209035
Nashr.lits. № 3226-275f-3128-7d30-5c28-4094-7907, 10.08.2020.
Bosishga ruxsat etildi 09.09.2021.
Bichimi 60x84 1/16. «Times Uz» garniturasini.
Ofset usulida bosildi.
Shartli bosma tabog‘i 29,5. Nashr bosma tabog‘i 28,75.
Tiraji 50. Buyurtma № 274**

**«Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi»
bosmaxonasida chop etildi.
100174, Toshkent shahri, Universitet ko‘chasi, 7-uy.**

